

Голові разової
спеціалізованої вченої ради
в Національному університеті
«Одеська політехніка»
доктору економічних наук,
професору
Світлані ФІЛИПОВІЙ

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри підприємництва і торгівлі Навчально-наукового інституту економіки та менеджменту Національного університету «Одеська політехніка» Зайченко Катерини Сергіївни на дисертацію Алі Рашид Халіфа Бумекайр Альмансурі «Цифрові інфокомунікаційні ресурси забезпечення розвитку підприємства в умовах криз», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 – Управління та адміністрування за спеціальністю 073 – Менеджмент.

1. Актуальність теми дисертації

В умовах трансформаційних змін економічного середовища та підвищення рівня ризикованості господарської діяльності зростає значення цифрових інфокомунікаційних ресурсів у системі управління розвитком підприємства. Сучасні кризові явища зумовлюють необхідність оновлення управлінських підходів до організації управлінських процесів, у межах яких інформація, цифрова взаємодії та аналітичне забезпечення стають ключовими чинниками забезпечення стійкості й адаптивності підприємств. Цифрові інфокомунікаційні ресурси дедалі більше виконують як технічну, так і управлінську функцію, формуючи основу для оперативного прийняття рішень, координації бізнес-процесів та підтримки безперервної діяльності в умовах криз. Їх ефективне використання створює передумови для зниження управлінських ризиків та посилення стратегічної гнучкості підприємства.

В той же час на практиці багато підприємств не мають цілісного механізму управління цифровими інфокомунікаційними ресурсами, що обмежує їх потенціал розвитку та ускладнює адаптацію до нестабільного середовища. Недостатня інтегрованість інформаційних систем та відсутність стратегічного бачення їх використання знижують ефективність антикризового управління. Внаслідок цього цифрові інфокомунікаційні ресурси використовуються переважно як інструмент підтримки поточної діяльності, а не як стратегічний чинник розвитку підприємства. Відсутність системного підходу до їх планування, оцінювання та інтеграції в управлінські процеси призводить до неузгодженості цифрових ініціатив із загальною стратегією підприємства та знижує віддачу від інвестицій у цифровізацію.

Крім того, недостатня координація між структурними підрозділами та відсутність механізмів моніторингу результативності цифрових трансформацій ускладнюють формування довгострокових конкурентних переваг.

Таким чином, тема дисертаційної роботи є сучасною, науково значущою і практично важливою. Її реалізація дає змогу сформулювати системний підхід до використання цифрових інфокомунікаційних ресурсів як інструменту забезпечення розвитку підприємства в умовах криз та підвищення ефективності антикризового управління.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Теоретичні положення, висновки та практичні рекомендації, представлені у дисертації, відзначаються достатнім рівнем обґрунтованості, системності та логічною послідовністю. Дисертантом доведено, що використання цифрових інфокомунікаційних ресурсів виступає, з одного боку, інструментом підвищення ефективності управління та забезпечення безперервності діяльності підприємства в умовах криз, а з іншого – чинником формування сучасної управлінської парадигми, орієнтованої на цифрову інтегрованість, адаптивність і стратегічну стійкість підприємства.

Методологічну основу дослідження сформовано на основі комплексного використання загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема системного, структурно-функціонального, монографічного, порівняльного та логіко-функціонального та процесного моделювання. Зокрема:

- аналіз наукових джерел і теоретичне узагальнення забезпечили формування концептуальних засад дослідження цифрових інфокомунікаційних ресурсів у системі управління розвитком підприємства;
- застосування системного, структурно-функціонального та логіко-функціонального підходів дало змогу розробити концептуальну модель і обґрунтувати механізми управління цифровими інфокомунікаційними ресурсами в умовах криз;
- використання порівняльного, хронологічного та типологічного аналізу сприяло дослідженню еволюції цифрових інфокомунікаційних ресурсів і зіставленню рівнів цифрової зрілості підприємств.

Зміст дисертації відповідає її меті – «розроблення та обґрунтування теоретичних і науково-методичних підходів до використання цифрових інфокомунікаційних ресурсів забезпечення розвитку підприємства в умовах криз на засадах системного підходу». Структура дослідження є логічною та відображає поетапну реалізацію поставленої мети через послідовне виконання визначених завдань – від обґрунтування теоретичних засад і дослідження впливу кризових чинників до діагностики рівня цифрової зрілості, розробки концептуальної моделі та створення методики оцінювання результативності та цифрової стійкості інфокомунікаційних цифрових рішень.

Сформульовані у дисертації висновки базуються на достатній емпіричній та аналітичній основі, що забезпечує їх обґрунтованість і достовірність. Отримані результати підтверджуються аналізом статистичних матеріалів і результатами власних досліджень автора. Практичні рекомендації вирізняються структурованістю, прикладною спрямованістю та мають чітко визначений інструментальний характер (модель, методика оцінювання результативності та цифрової стійкості інфокомунікаційних цифрових рішень) і підтверджені конкретними прикладами впровадження.

Позитивної оцінки заслуговує внутрішня узгодженість мети, об'єкта, предмета, гіпотези та завдань досліджень, що забезпечує цілісність і логічну завершеність наукової роботи. Предмет – теоретико-методичні та прикладні засади системного інфокомунікаційного цифрового забезпечення розвитку підприємства в умовах криз та його інструментарію – комплексно відображає ключові аспекти дослідження на концептуальному, методичному, прикладному та організаційному рівнях. Об'єкт – процес використання цифрових інфокомунікаційних ресурсів забезпечення розвитку підприємства в умовах криз – визначає комплексний характер наукового аналізу, що послідовно відображено у побудові розділів та їх змістовному наповненні.

Тим самим можна стверджувати, що усі наукові положення, висновки та рекомендації є логічно аргументованими, та ґрунтуються на сучасній методології економічних і управлінських досліджень. Це дозволяє оцінити їх як достовірні та практично значущі результати.

3. Основні наукові результати дисертації

У дисертаційній роботі обґрунтовано комплекс наукових положень, які поглиблюють сучасну парадигму управління розвитком підприємства на основі використання цифрових інфокомунікаційних ресурсів в умовах криз. Отримані результати дослідження характеризуються науковою новизною, методичною цілісністю, міждисциплінарною спрямованістю та значним рівнем практичної цінності.

Удосконалено сутнісне визначення поняття цифрових інфокомунікаційних ресурсів підприємства, яке відрізняється від існуючих тим, що, по-перше, розглядає їх як інтегровану соціотехнічну систему, яка складається з п'яти основних елементів: інформаційні, комунікаційні, технологічні, інфраструктурні та кібербезпекові ресурси, та по-друге, підкреслює їх роль як стратегічного активу та критичного фактору як інноваційного розвитку, так і забезпечення цифрової стійкості (Digital Resilience) підприємства в умовах кризових викликів.

Розроблено концептуальну модель цифрового інфокомунікаційного забезпечення розвитку підприємства, відмінністю якої є фокусність управління цифровими інфокомунікаційними ресурсами підприємства, що забезпечує їх цільову інтеграцію в систему управління розвитком на засадах цифрової стійкості, адаптивної архітектури та проактивного антикризового реагування.

Удосконалено науково-методичні засади побудови цифрової

інфокомунікаційної стратегії підприємства з урахуванням кризових умов, що вирізняються виокремленням комунікаційно-коопераційного блоку як самостійного стратегічного виміру, оцінюванням та ризик-профілем цифрових механізмів антикризового управління, матрицею пріоритетів інвестування в інфокомунікаційні цифрові технології для різних рівнів доступності капіталу, розміру підприємств та рекомендаціями щодо алгоритмічного проектування інфокомунікаційної цифрової системи підприємства.

Обґрунтовано вплив цифрових ресурсів на стійкість підприємства через систематизацію та конкретизацію смарт-моделей управління та їх антикризових функцій, підкреслюючи роль формування цифрових інфокомунікаційних ресурсів підприємства як системоутворюючого елемента антикризового управління.

Розширено та систематизовано об'єкти та напрями дослідження цифрових характеристик розвитку підприємства шляхом доповнення їх зовнішніми кризовими факторами, що формують загальноекономічний, політичний, техногенний, кібернетичний та соціальний тиск, діагностикою на макро- і мікрорівнях рівня цифрової зрілості та інфокомунікаційних ресурсів підприємства за ключовими вимірами, оцінюванням цифрової зрілості та використанням інтегрального індексу цифрової зрілості.

Отримані результати демонструють цілісність наукового підходу, належний рівень теоретичного опрацювання проблематики та її практичну спрямованість. Вони становлять вагомий внесок у розвиток теоретичних і методичних засад управління розвитком підприємства на основі використання цифрових інфокомунікаційних ресурсів в умовах криз.

4. Достовірність результатів, повнота відображення висновків і пропозицій дисертації в опублікованих автором роботах

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, ґрунтується на використанні перевірених методологічних підходів, якісному опрацюванні джерельної бази, емпіричній перевірці результатів та їх апробації.

Забезпечення достовірності досягнуто завдяки:

- використанню актуальних статистичних даних та сучасних інструментів аналітичної обробки інформації, зокрема методів оцінювання рівня цифрової зрілості та цифрової стійкості підприємства, адаптованих до умов функціонування вітчизняних суб'єктів господарювання;
- застосуванню методів логіко-структурного моделювання для інтеграції цифрових інфокомунікаційних ресурсів у систему стратегічного та антикризового управління розвитком підприємства;
- комплексному опрацюванню релевантних наукових і аналітичних джерел, включаючи офіційні статистичні дані, нормативно-стратегічні документи у сфері цифрової трансформації, міжнародні аналітичні звіти (UAE, OECD, World Economic Forum, World Bank Group, McKinsey Global Institute) та наукові праці українських і зарубіжних вчених.

У роботі наведено посилання на 171 наукове джерело, що засвідчує глибоке опрацювання сучасних досліджень з обраної проблематики. Достовірність отриманих висновків підтверджується їх апробацією на наукових конференціях та відображенням основних результатів у публікаціях дисертанта.

Основні результати дисертації опубліковано у 11 наукових працях. Це: 4 статті у наукових фахових виданнях України, що включені у міжнародні наукометричні бази; 7 тез доповідей на наукових конференціях. Загальний обсяг публікацій складає 5,45 д.а., з яких 4,35 д.а. належать особисто автору. Усі публікації оформлені відповідно до встановлених вимог, містять авторські висновки, забезпечені належним науковим апаратом та змістовно узгоджені з ключовими положеннями дисертаційного дослідження.

Таким чином, наукові результати, отримані у процесі виконання дисертаційної роботи, є достовірними, апробованими та повною мірою відображеними в опублікованих працях, що відповідає чинним вимогам до оформлення дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

5. Практичне значення результатів дослідження

Практична значущість дисертаційної роботи полягає у конкретизації теоретичних результатів у вигляді цілісних методичних рекомендацій та прикладних інструментів, спрямованих на підвищення ефективності управління розвитком підприємства на основі використання цифрових інфокомунікаційних ресурсів в умовах криз. Запропонований підхід враховує специфіку кризових викликів, необхідність забезпечення цифрової стійкості та інтеграції цифрових рішень у систему стратегічного й антикризового управління, а також орієнтований на реальні умови функціонування вітчизняних підприємств.

Отримані результати дослідження знайшли практичне застосування у діяльності низки вітчизняних підприємств, а саме ТОВ «ФК «Герц»», ТОВ «Герц», та впроваджено у наукову роботу та навчальний процес Національного університету «Одеська політехніка» МОН України, що підтверджується відповідними актами. Розроблені дисертантом методичні підходи, моделі та інструментарій можуть бути використані для:

- формування цифрової інфокомунікаційної стратегії розвитку підприємства в умовах криз;
- оцінювання рівня цифрової зрілості та цифрової стійкості підприємства;
- удосконалення механізмів управління цифровими інфокомунікаційними ресурсами з урахуванням вимог антикризового менеджменту;
- розроблення програм цифрової трансформації та підвищення ефективності функціонування цифрової інфраструктури підприємства.

Таким чином, отримані у дисертації результати дослідження Алі Рашид Халіфа Бумекайр Альмансурі характеризуються як теоретично обґрунтовані, так і практично підтверджені. Їх впровадження у діяльність

діючих підприємств засвідчує відповідність дослідження актуальним викликам кризового середовища та підтверджує високий рівень його практичної реалізованості у сфері управління цифровими інфокомунікаційними ресурсами.

6. Академічна доброчесність

У дисертаційній роботі та наукових публікаціях, у яких відображено основні результати дослідження Алі Рашид Халіфа Бумекайр Альмансурі, ознак порушення принципів академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів) не встановлено.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Попри завершений характер дослідження та високий рівень теоретико-методичного опрацювання теми, окремі положення дисертаційної роботи Алі Рашид Халіфа Бумекайр Альмансурі мають дискусійний характер або потребують подальшої деталізації, зокрема:

у дисертації автором здійснено аналіз зовнішніх кризових факторів, що впливають на функціонування цифрових інфокомунікаційних ресурсів підприємства. В той же час доцільним було б поглибити їх кількісну інтерпретацію та формалізацію впливу на показники цифрової стійкості й розвитку підприємства, зокрема шляхом виокремлення вагомості окремих груп факторів та моделювання їх взаємодії з внутрішніми управлінськими рішеннями.

Висловлене зауваження не впливає на загальну наукову та практичну значущість дисертаційної роботи та може бути враховане у подальших дослідженнях автора, зокрема у напрямі поглиблення методичних засад оцінювання цифрової стійкості підприємств, міжгалузевого порівняння рівнів цифрової зрілості, а також удосконалення інструментарію аналітичного моніторингу ефективності використання цифрових інфокомунікаційних ресурсів в умовах криз.

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Алі Рашид Халіфа Бумекайр Альмансурі на тему «Цифрові інфокомунікаційні ресурси забезпечення розвитку підприємства в умовах криз» є самостійним, завершеним, комплексним дослідженням, яке відповідає сучасним вимогам до кваліфікаційних наукових праць на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Актуальність обраної теми зумовлено стратегічними пріоритетами цифрової трансформації економіки України, посиленням кризових викликів, а також зростанням ролі цифрових інфокомунікаційних ресурсів у забезпеченні стійкості й конкурентоспроможності підприємств. У дисертації вирішено важливе наукове завдання – розроблено та обґрунтовано теоретичні положення, науково-методичні підходи і практичні рекомендації щодо використання цифрових інфокомунікаційних ресурсів як системного інструменту забезпечення розвитку підприємства в умовах криз, з

формуванням відповідного аналітичного інструментарію. Отримані результати характеризуються науковою новизною, належним методологічним рівнем, внутрішньою логічною цілісністю та практичною цінністю. Ключові положення дисертації пройшли апробацією, відображені у наукових публікаціях дисертанта та впроваджені у практичну діяльність підприємств і освітній процес закладу вищої освіти, що підтверджено відповідними актами.

За своїм змістом, структурою та оформленням дисертаційна робота повністю відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами) «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», що регламентує присудження наукового ступеня доктора філософії.

Таким чином, дисертаційна робота Алі Рашид Халіфа Бумекайр Альмансурі на тему «Цифрові інфокомунікаційні ресурси забезпечення розвитку підприємства в умовах криз» відповідає спеціальності 073 – Менеджмент галузі знань 07 – Управління та адміністрування, а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за цією спеціальністю.

Офіційний рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва і торгівлі
Національного університету
«Одеська політехніка»

Катерина ЗАЙЧЕНКО